

Longlist mogelijke onderwerpen rekenkameronderzoek

De rekenkamercommissie AOGW heeft een lijst samengesteld van onderwerpen waarop een onderzoek kan worden uitgevoerd.

Er wordt geadviseerd onderwerpen te kiezen die in de drie gemeenten tegelijk onderzocht worden, zodat meteen een benchmark geleverd kan worden op het onderwerp.

De prioriteit wordt bij iedere gemeenteraad afzonderlijk vastgesteld. Zo ontstaat er een lijst met mogelijke onderwerpen waar we langere tijd mee uit de voeten kunnen.

We stellen de volgende onderwerpen voor:

- Realiseren van de energietransitie
- Voorbereiding op de omgevingswet
- Eenzaamheid ouderen en jongeren
- Armoedebestrijding en schuldhulpverlening
- Ondernijning
- Grip op samenwerking
- Aanpak grote projecten
- Doelmatigheid en effectiviteit subsidies

De verschillende onderwerpen worden vervolgens nader toegelicht aan de hand van een aantal kenmerken, zoals onderwerp, vraagstelling, type onderzoek, actualiteit, etc.

Onderwerp	Realiseren van de energietransitie
Vraagstelling/ Focus	Hoe realiseer je de lokale opgaven op het gebied van energie en klimaat in samenwerking met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisatie? • Wat zijn de resultaten in het licht van de opgave? • Hoe organiseert de gemeente samenwerking met inwoners, bedrijven/ ondernemers, overheden, kennispartners voor het realiseren van de opgaven? (samenwerkingskracht = realisatiekracht) • Wat zijn de kansen en barrières voor realisatie? • Wat zijn lessen aan de hand van concrete casus en gebiedsopgaven zoals het verduurzamen van bedrijventerreinen en de energietransitie van woningen in straten, buurten en wijken? • Hoe geeft de raad sturing en controle aan de hand van relevante informatie?
Type onderzoek	• Gezamenlijk onderzoek voor de drie gemeenten. • Realisatiegerichte evaluatie
Actualiteit/ Gebruikswaarde	Er is sprake van een zeer actueel onderwerp ook in het licht van de landelijke opgave (klimaatakkoord) voor de energietransitie: halvering van de CO₂ uitstoot in 2030 ten opzichte van het niveau in 1990. Uit verschillende onderzoeken en rapportages blijkt dat sprake is van een heel grote opgave is en de aanpak in veel gemeenten nog in de kinderschoenen staat. Gemeenten kunnen de opgave niet alleen realiseren. Het gaat om een gemeenschappelijke opgave in samenwerking met allerlei lokale en regionale coproductanten. Het gaat bovendien om een integrale opgave op het gebied van (onder meer) wonen, economie/ vestigingsklimaat, energie, klimaatadaptatie, verkeer en vervoer, landbouw.
Inbedding/ proces	Nader te bepalen.
Prioriteit	Hoog.

Onderwerp	Vorbereiding op de Omgevingswet
Vraagstelling/ Focus	Hoe realiseer je een andere manier van werken om goed aan te sluiten op maatschappelijke initiatieven en aanvragen? • Wat voor werkwijzen en samenwerking heb je nodig? Wat zijn daarvoor de kansen en barrières? • Hoe verloopt het samenspel tussen de raad, het college/ ambtelijke organisatie? • De resultaten tot nu toe in het licht van de opgave: In hoeverre lukt het nu al om volgens de Omgevingswet te werken? Wat kunnen we daar van leren? Op welke verworvenheden kunnen we voortbouwen? • Hoe geef je het samenspel met initiatiefnemers en andere belanghebbenden op democratische wijze invulling: > Democratie in de raad doordat de raad goed is aangesloten en zijn rol kan spelen. > Democratie 'op straat en in de buurt' door goed rekening met elkaar te houden en er met elkaar uit te komen. • Hoe kun je de kwaliteit van dienstverlening met behulp van de Omgevingswet verbeteren, zoals: > Snelle en efficiënte afhandeling van eenvoudige vergunningaanvragen in samenwerking met de Omgevingsdienst. > Complexe aanvragen door het instellen van een integraal team op flexibele basis. • Illustratie van de werkwijze aan de hand van concrete voorbeelden/casus en best practices in andere gemeenten.
Type onderzoek	• Gezamenlijk onderzoek voor de drie gemeenten. • Realisatiegerichte evaluatie
Actualiteit/ Gebruikswaarde	De Omgevingswet wordt per 2021 landelijk ingevoerd. We zien bij gemeenten veel aandacht voor de technische en juridische voorbereidingen op de wet. Deze aanpassingen brengen op zichzelf niet de gewenste veranderingen. De Omgevingswet vraagt bovenal om een andere en gemeenschappelijke manier van werken. Gemeenten kunnen daarvoor hun eigen profiel ontwikkelen.
Inbedding/ proces	Nader te bepalen
Prioriteit	Hoog

Onderwerp	Eenzaamheid ouderen en jongeren
Vraagstelling/ Focus	Wat is de lokale opgave voor eenzaamheid? Hoe is de aanpak en wat zijn de resultaten tot nu toe? Wat is nodig voor de toekomst? • Hoe is de lokale opgave situatie en wat is de opgave? • Hoe kun je doelen voor het bestrijden van eenzaamheid slim koppelen aan andere doelen of opgaven om meer te realiseren? • Hoe verloopt de samenwerking met coproducten en andere initiatiefnemers bij het realiseren van de opgave? Wat zijn daarvan tastbare resultaten? • Wat zijn de succesvoorwaarden voor realisatie?
Type onderzoek	• Individueel of gezamenlijk onderzoek (voor twee of drie gemeenten). • Realisatiegerichte evaluatie
Actualiteit/ Gebruikswaarde	De rijksoverheid geeft gemeenten een grote rol bij het bestrijden van eenzaamheid. Aanleiding is vooral de vergrijzing van de Nederlandse bevolking. Eenzaamheid is daarnaast ook een thema onder jongeren. Landelijk is dit een actueel thema. Er zijn veel voorbeelden beschikbaar uit andere gemeenten. Een belangrijke succesvoorwaarde tekent zich af: samenwerken door organisatiegrenzen heen. Zowel binnen de gemeente als met allerlei partners in de samenleving. Zo geeft gemeente Den Haag invulling aan een lokale coalitie (een netwerk) om eenzaamheid te bestrijden en het delen van kennis.
Inbedding/ proces	Nader te bepalen
Prioriteit	Nader te bepalen (op basis van invoer uit de drie gemeenten)

Onderwerp	Armoedebestrijding en schuldhulpverlening
Vraagstelling/ Focus	• Welke doelen en opgaven wil de gemeente op gebied van armoede realiseren? • In hoeverre bundelt de gemeente krachten met lokale partners? • Wat zijn relevante succes- en faalfactoren voor armoedebeleid en schuldhulpverlening? In het bijzonder: > Preventie en vroeg signalering. > Bereiken van de juiste doelgroepen. > Balans tussen de menselijke en juridische maat. > Goede aanpak van het granieten bestand (in relatie tot de Participatiewet). > Maatwerk voor complexe persoonlijke omstandigheden. > Organiseren van samenwerking met professionele partners, organisaties, bedrijven, verenigingen en vrijwilligers – inclusief gemeenschappelijke regelingen. • Wat zijn de resultaten van het gemeentelijk armoedebeleid? Onder meer: > Kinderen die in armoede opgroeien. > Mensen met langdurige/ structurele armoede. > Mensen met problematische schulden. > Voorkomen van onbedoelde effecten zoals armoedeval en versterken afhankelijkheid • Hoe wordt de raad in stelling gebracht voor sturing en controle? Hoe vult de raad zijn rol in?
Type onderzoek	• Gezamenlijk onderzoek voor de drie gemeenten. • Realisatiegerichte evaluatie
Actualiteit/ Gebruikswaarde	In 2014 herstelde de Nederlandse economie van de crisis. Het Centraal en Cultureel Planbureau stelt zeer recent vast dat armoede als gevolg van economische groei de laatste jaren is gedaald. Toch blijven armoede en schulden vaak verborgen, waarmee betrokkenen structureel onder de radar blijven. De impact op kinderen maar bijvoorbeeld ook mensen met problematische schulden is groot.
Inbedding/ proces	Nader te bepalen
Prioriteit	Nader te bepalen (op basis van invoer uit de drie gemeenten)

Onderwerp	Ondermijning
Vraagstelling/ Focus	Hoe kun je de gemeente minder vatbaar maken voor ondermijning, integriteitsschendingen, fraude, corruptie en criminaliteit? • Hoe realiseer je een weerbaar bestuur en organisatie die bijdragen aan herstel van vertrouwen van de burger in de overheid? • Hoe versterk je de betrouwbaarheid en integriteit van de overheid? • Hoe biedt je ondermijning het hoofd? Met aandacht voor: > Vroegsignalering van factoren die van invloed zijn op de kwetsbaarheid en de weerbaarheid van de organisatie. Gebruik maken van sensoren in de samenleving en organisatie. > Bewustwording van de omvang van de eventuele vatbaarheid, c.q. kwetsbaarheid voor onrechtmatige beïnvloeding en integriteitsschendingen. > Aanpakken van geconstateerde gebreken: Repareren, versterken, vernieuwen. Goede prioritering en volgorde van het aanpakken van de opgave. > Het bieden van oplossingen met het oog op preventie. De weerbaarheid en kwetsbaarheid van het bestuur en de organisatie zijn twee kanten van dezelfde medaille. Een bestuur en organisatie zijn kwetsbaar als leden benaderbaar en/of gevoelig zijn voor ondermijnende activiteiten, de gelegenheid en middelen hebben om ondermijnende activiteiten te ondernemen en als de impact van de schade groot is
Type onderzoek	• Individueel of gezamenlijk onderzoek (voor twee of drie gemeenten). • Quick scan op basis van een dossierstudie en het voeren van gesprekken met personen op cruciale posities. • In combinatie met een expertoordeel van de onderzoekers. • Realisatiegericht, onder meer door bouwen aan een actieplan in een gezamenlijk werkatelier.
Actualiteit/ Gebruikswaarde	Steeds vaker luiden bestuurders de noodklok over het onderwerp ondermijning. Zij zien het probleem van integriteitsschendingen, corruptie, fraude, cliëntelisme of belangenverstremming groter worden. Veelal wordt de oplossing gezocht in het geven van integriteitstrainingen, of het screenen van bestuurders of medewerkers. Het is echter nooit helemaal te voorkomen dat individuen niet integer handelen. Vaak wordt pas aandacht aan het probleem geschonken als het kwaad al is geschied. Hoe kun je het bestuur en de organisatie zo versterken dat de kans op onrechtmatig handelen klein is?
Inbedding/ proces	Nader te bepalen
Prioriteit	Nader te bepalen (op basis van invoer uit de drie gemeenten)

Onderwerp	Grip op samenwerking
Vraagstelling/ Focus	• Welke regionale samenwerkingsverbanden zijn er op dit moment? Hoe kunnen je deze typeren? • Wat zijn de doelen en motieven voor regionale samenwerking? Bestaat hierover een actueel overzicht? Zijn de doelen evalueerbaar geformuleerd? • In welke mate vindt regionale samenwerking plaats vanuit een strategische visie? • Wat zijn de resultaten van samenwerking: in welke mate zijn de gestelde doelen gerealiseerd? • Hoe houdt de raad grip op het aangaan van samenwerkingsverbanden met derden? • In hoeverre is de gemeenteraad in staat de samenwerking te sturen en te controleren? • Wat zijn in de huidige situatie kansen en barrières voor versterking van de sturing en de controle op regionale samenwerking in de toekomst?
Type onderzoek	• Gezamenlijk onderzoek voor de drie gemeenten. • Realisatiegerichte evaluatie
Actualiteit/ Gebruikswaarde	In veel gemeenten ervaren raadsleden een gebrek aan grip op samenwerking. Daarmee drukken zij uit dat veel van hen wordt gevraagd om op een goede manier toegevoegde waarde te hebben in de samenwerking met allerlei partijen. Samenwerking biedt veel voordelen maar vraagt ook om het delen van zeggenschap en invloed. Dat is voor veel volksvertegenwoordigers een dilemma. Belangrijke vragen zijn dan hoe je samenwerkingsverbanden inhoudelijk kan sturen, hoe je maatwerk kunt organiseren en hoe te controleren. Samenwerking betekent immers 'geven en nemen' en zeker in grotere verbanden kun je niet altijd je zin krijgen.
Inbedding/ proces	Nader te bepalen
Prioriteit	Nader te bepalen (op basis van invoer uit de drie gemeenten)

Onderwerp	Aanpak grote projecten
Vraagstelling/ Focus	• In hoeverre worden de beoogde maatschappelijke effecten van grote ruimtelijke projecten gerealiseerd? Gebeurt dit binnen het gestelde tijdpad en financieel kader? • In hoeverre werkt de gemeente binnen grote ruimtelijke projecten slagvaardig samen met externe partijen? • Slaagt de gemeente erin burgers op een constructieve manier bij ruimtelijke projecten te betrekken? • Draagt de samenwerking binnen de ambtelijke organisatie bij aan een slagvaardige uitvoering van grote projecten? • Hoe vervult de raad de kaderstellende en controlerende raad bij grote ruimtelijke projecten? • Wat zijn aanknopingspunten om de regievoering op grote ruimtelijke projecten in de toekomst te versterken?
Type onderzoek	• Individueel of gezamenlijk onderzoek (voor twee of drie gemeenten). • Realisatiegerichte evaluatie. We stellen voor eerst een vooronderzoek of verkenning uit te voeren om de focus preciezer te kunnen richten op de ontwikkelingen in de gemeenten.
Actualiteit/ Gebruikswaarde	Grotere projecten op het terrein van ruimtelijke ontwikkeling vragen veel aandacht van de raad. Het is vaak ingewikkeld om in een politieke context en met veel verschillende belanghebbenden de goede regie te voeren. Vaak
Inbedding/ proces	Nader te bepalen.
Prioriteit	Nader te bepalen (op basis van invoer uit de drie gemeenten).

Onderwerp	Doelmatigheid en effectiviteit van subsidies
Vraagstelling/ Focus	• Wat zijn de voornaamste subsidies naar aard en omvang? • Hoe is de werkwijze? In hoeverre wordt subsidie ingezet als onderdeel van een werkwijze om maatschappelijke opgaven te realiseren? • Hoe sturen het college en de gemeenteraad op de bijdrage van subsidies aan concrete maatschappelijke effecten • In hoeverre dragen subsidies bij aan het realiseren van maatschappelijke doelen van het gemeentebestuur? • Is subsidieverlening doelmatig? Staan de resultaten in verhouding tot de kosten? Draagt de werkwijze bij aan beperkte administratieve lasten voor de gemeente en organisaties? • Welke lessen kunnen we trekken? In het bijzonder: wat vragen toekomstige opgaven van de inzet van het subsidie-instrument? Welke werkwijze is wenselijk?
Type onderzoek	• Individueel of gezamenlijk onderzoek (voor twee of drie gemeenten). • Realisatiegerichte evaluatie.
Actualiteit/ Gebruikswaarde	Veel gemeenten werken al enige tijd aan nieuwe werkwijzen voor het voor het verstrekken van subsidies. Subsidie wordt vooral ingezet binnen het sociale domein. De decentralisatie van taken in dit domein biedt een extra stimulans om kritisch naar het subsidie-instrument en de bijbehorende werkwijzen te kijken. In nogal wat gemeenten wordt subsidie in een verticale relatie tussen gemeente en gesubsidieerde organisatie ingezet. Een andere werkwijze kan bijvoorbeeld bevorderen dat subsidie bijdraagt aan het versterken van samenwerking: samenwerking tussen de gemeente en maatschappelijke organisaties en samenwerking tussen deze organisaties onderling. Een belangrijke vraag bij veel gemeenten is daarnaast hoe je subsidies beter kunt richten op het realiseren van maatschappelijke effecten.
Inbedding/ proces	Nader te bepalen
Prioriteit	Nader te bepalen (op basis van invoer uit de drie gemeenten)